

УДК 330.341.1:331.215.3

О.М.Полінкевич, к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙНИХ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У роботі розглянуті механізми впливу інноваційних бізнес процесів на розвиток промислового підприємства. Зосереджена увага на постадійній та поелементній структурах механізмів. Вивчені особливості гуманно-індивідуального та гуманно суспільного механізмів впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства.

Ключові слова: інноваційний бізнес-процес, механізм, гуманний капітал, постадійна структура, по елементна структура.

O.M.Polinkevych

MECHANISMS OF INFLUENCE OF INNOVATIVE BUSINESS-PROCESS ARE ON DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISE

In-process the considered mechanisms of influence of innovative business of processes on development of industrial enterprise. Concentrated attention on stage and element structures of mechanisms. Studied features humanely individual and humanely public mechanisms of influence of innovative бізнес-процесів on development of industrial enterprise.

Keywords: innovative business-process, mechanism, humane capital, stage structure, for element structure. элемент

О.Н. Полинкевич

МЕХАНИЗМЫ ВЛИЯНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ НА РАЗВИТИЕ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В работе рассмотрены механизмы влияния инновационных бизнес процессов на развитие промышленного предприятия. Сосредоточенно внимание на постадийной и поэлементной структурах механизмов. Изученные особенности гуманно-индивидуального и гуманно-общественного механизмов влияния инновационных бизнес-процессов на развитие промышленного предприятия.

Ключевые слова: инновационный бизнес-процесс, механизм, гуманный капитал, постадийная структура, поэлементная структура.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Ринкові умови господарювання, глобалізація світогосподарських зв'язків сприятимуть формуванню та актуалізації таких економічних понять, як «процесний підхід», «процесне управління». Вони використовуються в наукових колах, але не має єдиної експлікації понять. Ці поняття об'єднує те, що ними оперують керівники тих підприємств, які мають потенціал для росту та розвитку, проте його є недостатньо, щоб реалізувати намічені стратегічні цілі діяльності. Ринкові ситуації, в яких доцільне використання процесного підходу як засобу покращення діяльності, можна згрупувати за трьома рівнями.

1. Підприємство працює стабільно, проте очікується зниження темпів росту підприємства, посилення конкуренції на ринку.

2. Підприємство працює на ринку успішно, проте швидкість росту розмірів бізнесу випереджає швидкість росту системи управління, внаслідок чого виникають втрати в управлінні бізнесом. Це призведе у майбутньому до підвищення витрат та впливу людського фактора, зниженню рентабельності, контрольованості за процесами підприємства.

3. Під впливом реклами керівництво підприємства намагається знайти нові оптимальні продукти для управління підприємством.

Підприємство, для якого характерна одна з цих ситуацій оптимізує свою діяльність через управління бізнес-процесами. Воно намагається використовувати інноваційні підходи до оптимізації уже існуючих бізнес-процесів або запровадити нові інноваційні бізнес-процеси.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблемами інновацій займався багато науковців, зокрема: І. В. Гладенко (моніторинг інноваційного розвитку промислового підприємства), С. А. Володін (інноваційні бізнес-проекти в АПК), Н. К. Васильєва, П. М. Макаренко (моделювання інноваційного оновлення аграрного виробництва), Ю. В. Колесник, М. В. Шрамко (активізація інноваційної діяльності підприємств на основі інформаційних технологій), В. О. Коюда, Л. А. Лисенко (оцінка ефективності інноваційної діяльності) тощо

[6]. Бізнес-процеси досліджували В. Г. Єліферов, В. В. Рєпін (розглянули управління бізнес-процесами підприємств), Г. О. Пересадько, Л. М. Таранюк (реінжиніринг бізнес-процесів), Ю. Бажал, О. Амоша, А. Чухно, О. Ястремська, М. Крупка, С. Єрохін, О. Кириченко, Н. Т. Рудь, З. В. Герасимчук тощо [2; 3; 10; 11; 12].

Важливий внесок внесли зарубіжні вчені П. Друкер, Д. Белл, Б. Санто, Т. Сакайя, Б. Твісс, Х. Клодт, К. Бух, Р. Хайнріх, Р. Такер, Р. Фатхугдінов, А. Казанцев, Ю. Яковець [1; 5; м8; 9]. В їхніх працях розкриваються особливості інновацій, інноваційний розвиток, фінансово-економічний та організаційно-економічний механізми інноваційного розвитку, моделювання у сфері інновацій, виробничі структури підприємств з урахуванням нової економіки та використання в них інновацій. Проте у дослідженнях вчених не описані механізми впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства.

Цілі статті. Метою роботи є вивчення інноваційних бізнес-процесів та механізмів впливу їх на розвиток промислового підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Бізнес-процес – це стійка, цілеспрямована сукупність взаємопов'язаних видів діяльності, яка за певною технологією перетворює вхід у виходи, які мають цінність для споживача [3, с. 17]. У науковій літературі виділяють три основних групи бізнес-процесів:

1) сквозні (міжфункціональні) бізнес-процеси, які проходять через декілька підрозділів підприємства чи через все підприємство;

2) бізнес-процеси підрозділів (внутрішньофункціональні), діяльність яких обмежена рамками одного функціонального підрозділу підприємства;

3) операції (функції) самого нижчого рівня декомпозиції діяльності підприємства, як правило, операції виконуються одним працівником.

Кожний з цих трьох груп бізнес-процесів може бути інноваційним або неінноваційним (традиційним). Ці бізнес-процеси мають спільні та відмінні риси. До спільних рис слід віднести наявність виходу бізнес-процесу, входу бізнес-процесу, ресурсу бізнес-процесу. Вихід бізнес-процесу – це матеріальний або

інформаційний об'єкт чи послуга, яка є результатом виконання процесу і споживається зовнішніми клієнтами. До нього відносять: готова продукція, документація, інформація, персонал, послуги тощо. Вхід бізнес-процесу – це продукт, який у процесі виконання процесу перетворюється у вихід. До нього відносять: сировину, матеріали, напівфабрикати, документація, інформація, персонал, послуги. Ресурс бізнес-процесу – це матеріальний або інформаційний об'єкт, який постійно використовується для виконання процесу, але не є його входом. До нього відносять: інформація, персонал, обладнання, програмне забезпечення, інфраструктура, середовище, транспорт, зв'язок тощо.

Інноваційний бізнес-процес – це діяльність, яка ґрунтується на цінності її для підприємства, замовників, використовує інноваційні ресурси та технології, функціонує в новій економіці та спирається на новітні науково-технічні розробки, ефективний і результативний менеджмент.

Інноваційний ресурс – це ресурс, використання якого забезпечує розвиток інноваційних бізнес-процесів на підприємстві, характеризується високою часткою наукомісної складової, формується під впливом нової економік, в основі якої лежить інформація та гуманний капітал, є взаємозамінними і легкими в освоєнні.

Інноваційні технології виробництва – це технології виробництва, випуск продукції на яких забезпечується високою часткою передових науково-технічних розробок та пропозицій, які сприяють мобільному випуску інноваційної продукції, лінії виробництва швидко переналагоджуються та гарантують високу якість виробництва, низькі витрати при високій продуктивності праці.

Результативна діяльність підприємства забезпечується успішним функціонуванням бізнес-процесів на ньому. Вони відіграють головну роль у формуванні злагодженої структури підприємства, менеджменту, закладають основи конкурентоспроможності, позитивного ділового іміджу, сприяють підвищенню продуктивності праці та рентабельності підприємства. Вплив інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства залежить від таких параметрів:

- 1) групи бізнес-процесу;

2) наявності позитивних параметричних оцінок інноваційного бізнес-процесу;

3) використання інноваційних ресурсів для реалізації бізнес-процесу.

Якщо інноваційний бізнес-процес є сквозним, то він безпосередньо впливає на декілька підрозділів підприємства або все підприємство. Причому ступінь його впливу є значним. Внутрішньофункціональні інноваційні бізнес-процеси впливають на один підрозділ підприємства, проте цілому його вплив на підприємство є незначний або відсутній. Так, позитивні зміни у межах конкретного підрозділу не завжди змінюють показники діяльності підприємства. Операції (функції) самого нижчого рівня практично не позначаються на показниках функціонування підприємства, а чинять вплив на окремий бізнес-процес. Проте від ефективної та злагодженої роботи нижчого рівня залежить конкурентоспроможність підприємства цілому. Це є одним із факторів успішної діяльності у майбутньому.

Вплив сквозних, внутрішньо функціональних бізнес-процесів та окремих операцій на діяльність підприємства можна зобразити схематично на рис. 1.

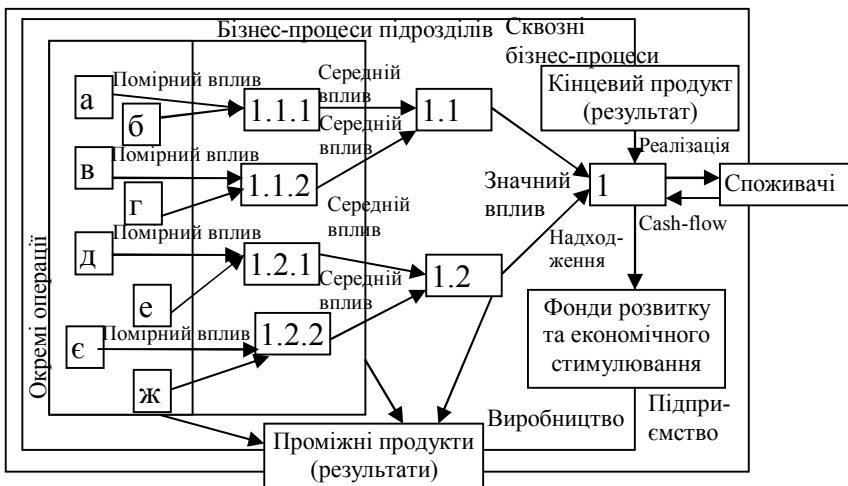

Рис. 1. Дерево впливу інноваційних бізнес-процесів на показники роботи промислового підприємства.

Виконання окремих інноваційних операцій на промисловому підприємстві чинить незначний вплив на кінцевий результат продукту. Внутрішньофункціональні інноваційні бізнес-процеси мають середній вплив на кінцевий результат праці, а сквозні – значний. Кінцевий результат праці надходить на зовнішній ринок до споживачів. Споживачі сплачують за отриманий товар, послуги. Грошові кошти (Cash-flow) повертаються на підприємство у формі винагороди за результати праці. Одразу вони розподіляються на дві складові: виробництво та фонди розвитку і стимулювання. Частина Cash-flow, що надійшла на виробництво, направляється на покриття витрат на випуск продукції, а інша – призначена для забезпечення безперервного процесу виробництва. З фондів розвитку та стимулювання частина Cash-flow використовується на закупівлю нових інноваційних ресурсів, розробку інноваційних технологій. Цим самим закладаються основи для розвитку промислового підприємства. Інша частина коштів вкладається у фінансові інструменти або на виплату премій за гарні результати роботи, що має на меті стимулювати зростання продуктивності праці. Це буде наступною запорукою успішного розвитку промислового підприємства. Така система розподілу Cash-flow є перспективною за умови використання підприємством інновацій у бізнес-процесах, технологіях тощо. У цьому випадку йдеться про простий механізм впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства. Схематично цей механізм можна зобразити на рис. 2.

На рис. 2. показаний замкнутий і розірваний цикли механізму впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства. У останньому циклі фінансові інструменти «вимивають» кошти з виробництва. Проте їх слід розглядати як джерело надходжень через деякий проміжок часу. Такий цикл є виправданий за умови наявності вільних коштів, виведення яких з виробництва не позначиться на інноваційних бізнес-процесах у промисловому підприємстві та не сповільнить темпи цього росту. Поряд з інноваційними бізнес-процесами на промисловому підприємстві існують традиційні, які випускають стандартизовану продукцію. Грошові кошти (Cash-flow), які надійшли від її продажу перерозподіляються таким чином, що частина їх спрямовується у традиційні бізнес-процеси, а інша – у інноваційні. Це призводить до

того, що у цьому бізнес-процесі відчувається нестача ресурсів і керівництво здійснює пошук нових ресурсів або інновацій.

Таким чином, традиційні бізнес-процеси перетворюються в інноваційні, а інноваційні під впливом фактора часу – в традиційні. Цей кругообіг є безперервним. Розвитку промислового підприємства сприяє таке співвідношення на ньому інноваційних до традиційних бізнес-процесів, як 2/3:1/3. Саме воно є каталізатором економічного розвитку підприємства.

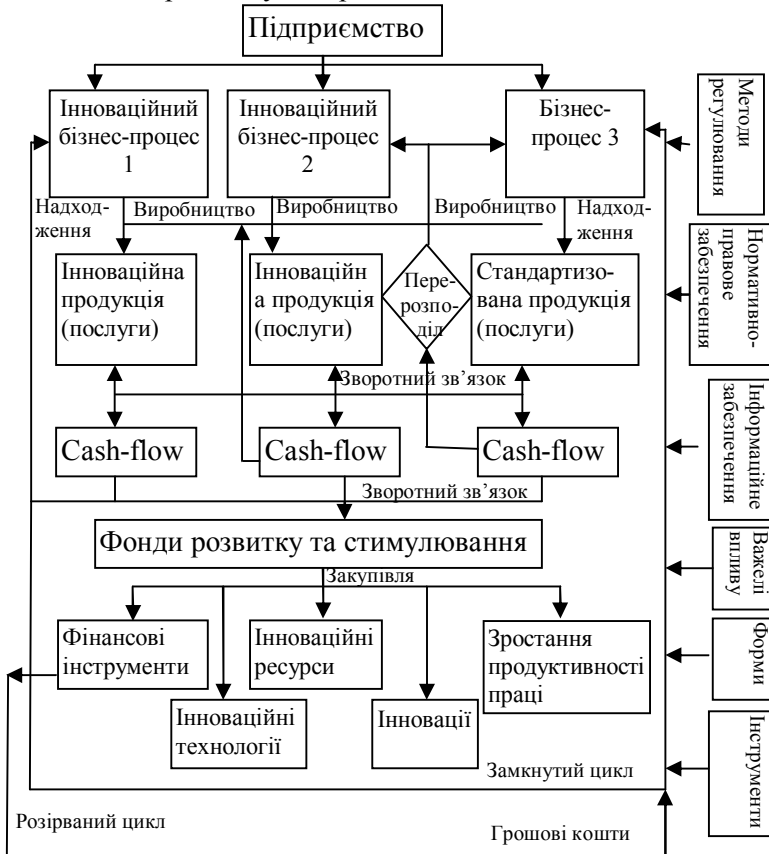

Рис. 2. Простий (гуманно-індивідуальний) механізм впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства.

Механізм впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства – це раціональне поєднання конкретних методів, форм, важелів та інструментів, а також відповідних правового, нормативного та інформаційного забезпечення, що сприяють поширенню та зростанню інноваційних бізнес-процесів, забезпечують стабільні показники розвитку промислового підприємства, використовують поряд з основним гуманний капітал задля синергізму розвитку інноваційних бізнес-процесів і підприємства.

Простий (гуманно-індивідуальний) механізм впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства передбачає використання таких елементів:

1) нормативно-правове забезпечення – це забезпечення, яке регулюється законами, указами, розпорядженнями, наказами, роз’ясненнями, статутом, установчими документами, нормами, інструкціями, нормативними та методичними вказівками;

2) інформаційне забезпечення – це вторинна та первинна інформація, збір та аналіз якої може здійснювати як саме промислове підприємство (внутрішній аудит), так і державні органи (податкова служба, фінансова інспекція) або треті особи (банки, постачальники, споживачі);

3) важелі впливу можна поділити на три групи: фінансові (прибуток, дохід, фінансові санкції, процентні ставки, дисконт, цільові економічні фонди), економічні (ціна, форми розрахунків, рівень продуктивності праці, індивідуальний та сукупний попит, витрати, управлінський персонал), виробничі (технології, обладнання, транспорт, виробничо-технічний персонал);

4) методи включають в себе планування, прогнозування, оподаткування, систему розрахунків, матеріальне стимулювання, фондоутворення, взаємовідносини з контрагентами;

5) формами механізму можна вважати безпосередньо прояви кожного з методів (стимули, інвестиції, кредити, бюджети, прогнози тощо);

6) інструменти – це конкретні чинники впливу на інноваційні бізнес-процеси та розвиток промислового підприємства, як результат застосування важелів (дотації, субсидії, відрахування, внески тощо) [12, с. 173].

Іншим механізмом впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства є складний. В його основу крім цих елементів входять блоки: «науково-дослідні установи», «держава», де враховуються індивідуальні та суспільні інтереси виробничих систем. Суспільні інтереси відіграють важливе значення у становленні та розвитку нової економіки, де головним фактором виробництва є гуманний капітал та інформація. Під гуманним капіталом розуміють здатність перетворювати інформацію на знання, яку не можна довільно збільшувати [, с. 30]. Суспільні інтереси впливають на індивідуальні інтереси промислового підприємства через ринкові механізми співвідношення індивідуального попиту та пропозиції, рівня цін, платоспроможності контрагентів. Такий механізм можна назвати, як гуманно-суспільний, коли простий механізм впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства – гуманно-індивідуальний. Введення поняття «гуманний» у назви механізмів зумовлено розвитком нової економіки та використання у виробничих процесах на 2/3 гуманного капіталу і на 1/3 основного капіталу.

Гуманно-суспільний механізм впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства можна зобразити на рис. 3.

На рис. 3 показаний гуманно-суспільний механізм впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства. Суспільні інтереси територіальної громади у формі підвищення добробуту населення, зручність та доступність виробничої, збутової та соціальної інфраструктур, екологічна безпека є найзначиміші з погляду розвитку нової економіки. Вони чинять взаємообумовлений вплив на діяльність суб'єктів господарювання окремої території. Враховуючи інтереси територіальної громади промислові підприємства здійснюють свою виробничу діяльність. Проте їхньою ціллю (місією) роботи є не задоволення суспільних інтересів, а отримання прибутку та завоювання нових позицій на ринку. Тому використання інноваційних бізнес-процесів на промисловому підприємстві є одним із шляхів реалізації місії підприємства та задоволення суспільних потреб. Промислове підприємство, яке виробило

продукцію в інноваційних та традиційних бізнес-процесах, реалізовує її на ринку споживачам.

З виручки від реалізації воно формує фонди розвитку, нагромадження та стимулювання, звідки вони перерозподіляються за такими напрямками:

- 1) на задоволення суспільних потреб громади;
- 2) на підтримання виробництва на належному рівні, розробку інновацій та їхня адаптація у виробництво;

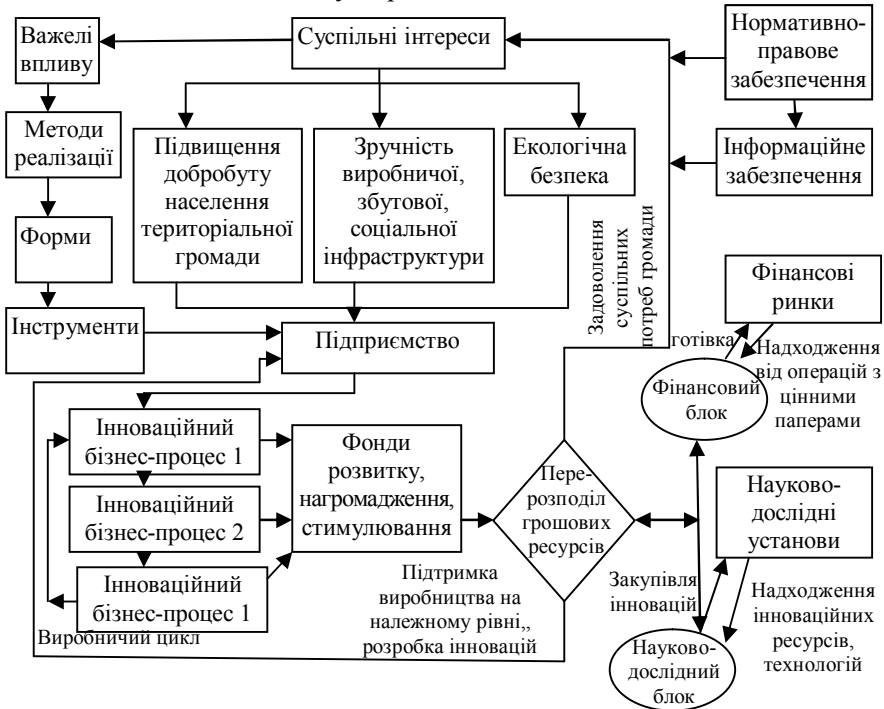

Рис. 3. Поелементна структура гуманно-суспільного механізму впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства.

3) на фінансові ринки, куди надходять акції і облігації підприємства, готівка, а звідти – фінансові інструменти інших підприємств, держави, грошові кошти від операцій з власними цінними паперами;

4) у науково-дослідні інститути на розробку інноваційних технологій, ресурсів. У зворотному напрямі кошти трансформуються у нові технології, ресурси, які сприяють інноваційному розвитку бізнес-процесів та промислового підприємства.

У гуманно-суспільному механізмі впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства наявні такі елементи, як нормативно-правова та інформаційне забезпечення, важелі впливу і методи реалізації, інструменти. Вони аналогічні до відповідних елементів гуманно-індивідуального механізму.

Механізми впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства можна розглядати як складову систему не лише з поелементною структурою, але й з постадійною. Її можна зобразити схематично на рис. 4 та рис. 5.

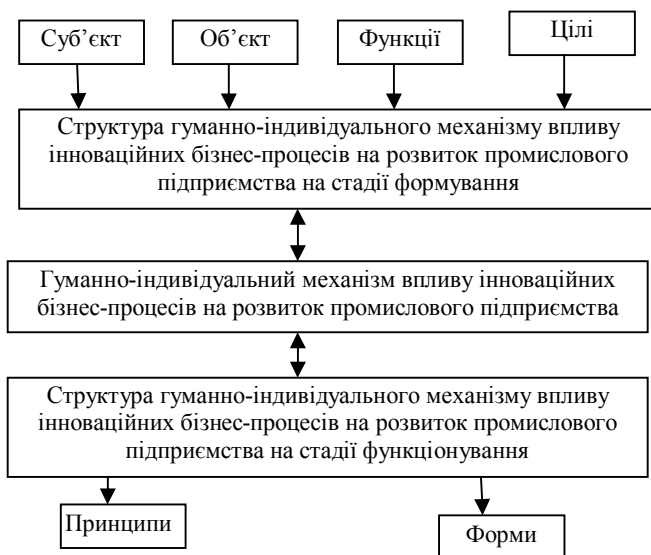

Рис. 4. Постадійна структура гуманно-індивідуального механізму впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства.

Постадійна структура передбачає 2 стадії та вхідні і вихідні потоки [7]. Вхідними потоками є об'єкт, суб'єкт, функції і цілі, а вихідними – принципи та форми. Стадії гуманно-індивідуального та

гуманно-суспільного механізмів впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства є двох видів: стадія формування та стадія функціонування. Суб'єктами в механізмах впливу є окремі операції, бізнес-процеси, підприємство в цілому, контрагенти, територіальна громада (для гуманно-суспільного механізму). Об'єктом виступає гуманний та основний капітал. Функціями, які входять у постадійну структуру механізму впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства є контроль, планування, стимулювання, координація, коригування, інформаційна безпека.

Індивідуальними цілями у механізмах впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства є рентабельна діяльність, прибутковість, встановлення лідируючих позицій на ринку, завоювання нових ринків збуту, зниження собівартості продукції шляхом використання інновацій, підтримки позитивного гудвілу.

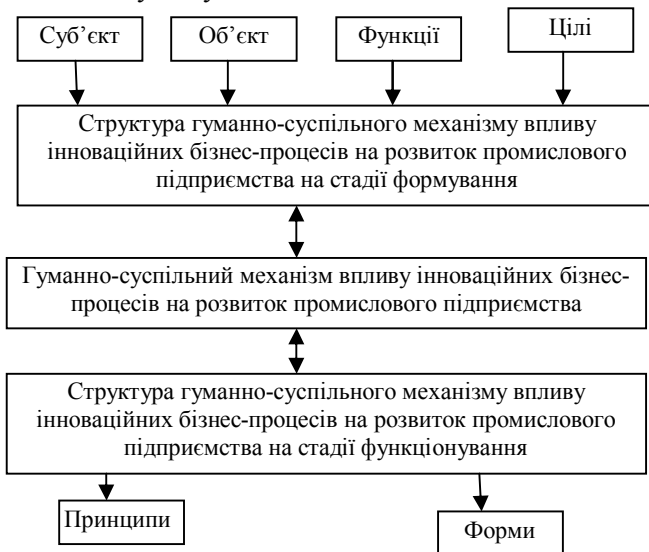

Рис. 5. Постадійна структура гуманно-суспільного механізму впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства.

Суспільні цілі конкретизуються територіальною громадою. Найбільш поширеними є: підвищення добробуту територіальної громади, зручність виробничої, збутової та соціальної інфраструктури, екологічна безпека. Принципами є орієнтація на споживача, ефективного керівництва, системний, процесний принципи, принципи вдосконалення та саморегуляції, обґрунтованості, адекватності та коректності, взаємовигідності. Форми механізмів впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства поділяються на прямі та непрямі. Прямі форми включають стимулювання інноваційних бізнес-процесів підприємства за допомогою дотацій, субсидій, пільгового кредитування, грантів, інвестицій. До непрямих форм відносять встановлення податкових пільг та податкових канікул, зменшення об'єкта оподаткування підприємства на величину витрат на впровадження інновацій, протекціоністські заходи держави, проведення нагороджень підприємств, що використовують інновації у бізнес-процесах у номінаціях «Кращий виробник товарів», «Лідер з виробництва якісної продукції», «Найкращий паритет якість–ціна», «Найдоступніша продукція для споживача», «Улюблена марка (бренд) виробництва», «Товар року», «Менеджер року» тощо.

Висновки. З розвитком нової економіки інформація та гуманний капітал як ресурс виробництва почали займати лідируючі позиції та поступово витіснити основний капітал (його частка у структурі зменшилась). Такі процеси у світовому економічному просторі розпочалися з 1995 році і тривають донині. Під їхнім впливом українські виробники товарів і послуг, намагаючись інтегруватись у світову економіку, змушені переглядати політику виробництва у сторону зменшення витрат, підвищення прибутковості, зростання якості продукції (послуг). Реалізація цих цілей можлива при використанні у власних виробничих системах інноваційних бізнес-процесів. Останні безпосередньо впливають на розвиток промислового підприємства. Залежно від виду бізнес-процесу вплив на розвиток промислового підприємства класифікують на: 1) значний – інновації впроваджуються у сквозні бізнес-процеси, 2) середній – у внутрішньо функціональні бізнес-процеси, 3) помірний – у окремі операції бізнес-процесу. Сприяє розвитку промислового підприємства таке співвідношення

інноваційних бізнес-процесів до традиційних, як 2/3:1/3. Саме вона є каталізатором економічного розвитку підприємства та інноваційних бізнес-процесів, який використовує інноваційні ресурси та технології, що забезпечують виробничий цикл промислового підприємства. Функціонуючи у ньому під впливом фактора часу інноваційні бізнес-процеси трансформуються у традиційні і навпаки. Такі процеси відбуваються у межах гуманно-індивідуального (простий) та гуманно-суспільного (складний) механізмів впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства. Суть гуманно-індивідуального механізму полягає в тому, що він спирається на індивідуальні інтереси підприємства, перетворює інформацію на знання, використовує інноваційні технології та ресурси. Гуманно-суспільний механізм враховує крім індивідуальних інтересів суб'єкта господарювання ще й суспільні інтереси територіальної громади, перетворює інформацію на знання, використовує інноваційні технології та ресурси. Таким чином, в основі обох механізмів лежить гуманний капітал, проте основний капітал нікуди не зник. Його частка у структурі капіталу зменшилась. Механізми впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства мають поелементний та постадійний склад. До елементів механізмів належать: інноваційні бізнес-процеси, традиційні бізнес-процеси, грошові кошти, фонди грошових коштів, фінансові ринки, методи реалізації, важелі впливу, інформаційне та нормативно-правове забезпечення, індивідуальні та суспільні інтереси. Постадійна структура механізмів впливу інноваційних бізнес-процесів на розвиток промислового підприємства представлена стадіями формування та функціонування, вхідними (об'єкт, суб'єкт, функції, цілі) та вихідними (принципи, форми) потоками. Такий підхід допоможе менеджменту промислового підприємства швидше адаптуватись до змінних умов нової економіки, забезпечить інтенсивний тип його розвитку, підвищить ділову репутацію та конкурентоспроможність бізнес-процесів і підприємства вцілому.

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. – М.: Academia, 1999. – 246 с.

Економічні науки. Серія "Економіка та менеджмент": Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – Випуск 9 (34). Частина 2. – Луцьк, 2012.

2. Економічне обґрунтування реінжинірингу бізнес-процесів виробничих підприємств: монографія / [за заг. ред. к.е.н., доц. Л. М. Таранюка]. – Суми: Вид.-вир. підпр. «Мрія-1» ТОВ, 2010. – 440 с.; рис. табл.

3. Елиферов В. Г. Бизнес-процессы: Регламентация и управление: учебник / В. Г. Елиферов, В. В. Репин. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 319 с. – (Учебники для программы MBA).

4. Завлин П. Н. Оценка эффективности инноваций / П. Н. Завлин, А. В. Васильев. – СПб.: Бизнес-пресса, 1998. – 165 с.

5. Клодт Х. Новая экономика: формы вияву, причини і наслідки: монографія / [Клодт Х., Бух К. М., Хрістенсен Б. та ін.]; перекл. з нім. за ред. д.е.н., проф. В. В. Рокочої. – К.: Таксон, 2006. – 306 с.

6. Коюда В. О. Інноваційна діяльність підприємства та оцінка її ефективності: монографія / В. О. Коюда, Л. А. Лисенко. – Х.: Інжект, 2010. – 224 с.

7. Кравчук О. М. Фінансово-економічний механізм регулювання рівня доплат за важкість та інтенсивність праці працівників / О. М. Кравчук // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Зб. наук. пр. Луцького нац. техн. ун-ту. – Вип. 6 (24). – Ч. 2. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2009. – С. 205–204..

8. Сакайя Т. Стоимость, создаваемая знаниями, или история будущего / Т. Сакайя // Новая индустриальная волна на Западе: Антология / [под ред. В. Л. Иноземцева]. – М.: Academia, 1999. – С. 337–371.

9. Такер Р. Б. Инновации как формула роста / Р. Б. Такер. – М.: Олимп-Бизнес, 2006. – 240 с.

10. Управління інноваційною діяльністю в економіці України: колективна наукова монографія / під наук. ред. д.е.н., проф. С. А. Єрохіна. – К.: Національна академія управління, 2008. – 116 с.

11. Управління інноваційною діяльністю: монографія / [під заг. ред. О. М. Ястремської, І. В. Верещагіної]. – Х.: Інжект, 2010. – 404 с.

12. Фінансово-економічні механізми інноваційно-інвестиційного розвитку України: колективна наукова монографія / Кириченко О. А., Єрохін С. А. та ін.; [під наук. ред. д.е.н., проф. О. А. Кириченко]. – К.: Національна академія управління, 2008. – 252 с.